

A person wearing a white helmet and a blue vest is riding a motorcycle through a river. The river is filled with large, smooth, light-colored rocks. The background is a dense, lush green forest with tall trees. The sky is blue with some white clouds. The text "EXPEDITIE BORNEO" and "SPOORZOEKEN IN HET REGENWOUD" is overlaid on the image in white, bold, sans-serif font.

# EXPEDITIE BORNEO

## SPOORZOEKEN IN HET REGENWOUD



## Grote verwachtingen

Mijn verwachtingen over Borneo zijn hooggespannen. Het grote eiland wordt gedeeld door Indonesië en Maleisië, waarvan het grootste deel naar de eerste gaat onder de naam Kalimantan. Een heel klein deel gaat nog naar Brunei, en laat nu juist dat deel grote olievoorraden bevatten. Het Islamitische Sultanaat is dan ook het meest welvarende van de drie Borneose landen. Het Maleisische deel is gesplitst in de provincies Sarawak en Sabah.

De grootste verwachtingen heb ik over de natuur, de dieren en de inheemse volkeren. Oerwouden vol Urang Utangs en verborgen dorpjes met inheemse stammen die alleen maar per boot bereikbaar zijn, zoals Redmond o'Hanlon beschrijft in zijn 'Naar het hart van Borneo'. Maar kunnen deze hoge verwachtingen wel waar gemaakt worden? Is Maleisië niet een van de meest ontwikkelde landen van zuidoost Azië en heeft het weggakken van tropische regenwouden op het eiland geen alarmerende fase aangenomen?

## DMX 150cc

In Kota Kinabalu staan twee motoren voor ons klaar. Ik zal samen met René, onze reisleader uit Vietnam, op ontdekkingsstocht gaan. René zal dan de pilotgroepsreis in Augustus van dit jaar begeleiden. We bezoeken alleen de noordelijke provincie Sabah, Sarawak in het zuiden laten we voor de groepsreis om te ontdekken. Het zijn 150cc DMX motoren, gemaakt in China en in Maleisië in elkaar gezet. 's Mor-

gens vroeg om 6 uur rijden we de stad uit. De wegen zijn zeer goed en de bewegwijzering is prima. Binnen een paar uur zijn we op de geplande eindbestemming van vandaag. Heel veel moois hebben we nog niet gezien. We komen al heel snel tot de conclusie dat als we deze reis tot een avontuurlijk succes willen maken er meer uitdaging in moet. Wij zijn op het noordelijk punt van het eiland en besluiten het regenwoud in te duiken.

### **De Jungle in**

Op de kaart staan geen wegen maar wel een paar kleine dorpjes. “Dan moeten er ook wegen zijn”, redeneren we hardop. We tanken de jerrycans vol, drinken snel nog een flesje water leeg, nemen de eerste de beste afslag en komen terecht in een netwerk van onverharde wegen. Er zijn nog genoeg mensen in de buurt om de richting naar het eerste dorp te wijzen. Maar de weg wordt snel smaller en na de eerste twee dorpjes komen we geen mensen meer tegen. Al snel voelen we ons afgesloten van al het leven buiten de jungle. Het is alsof het regenwoud zich om ons heen sluit als een Italiaans maatpak. Door de regen van de voorgaande dagen is het pad erg glad, vooral op de omhooggaande delen. We slippen alle kanten uit, glijden een paar keer terug en komen hijgend als een paard over te top. Een stuk verder is de laag blubber zo dik en plakkerig dat deze zich als een tweede laag om de banden hecht. Mijn voorband wordt twee keer zo dik en alleen het spatbord kan deze wildgroei van blubber nog enigszins beperken. De overhangende takken striemen in ons gezicht. Het enige bandenspoor dat we herkennen ligt vol met bladeren en modder. Het is dus al erg lang geleden dat hier iemand gereden heeft.



Een stuk verder is de laag blubber zo dik en plakkerig dat deze zich als een tweede laag om de banden hecht.



### Italiaans maatpak

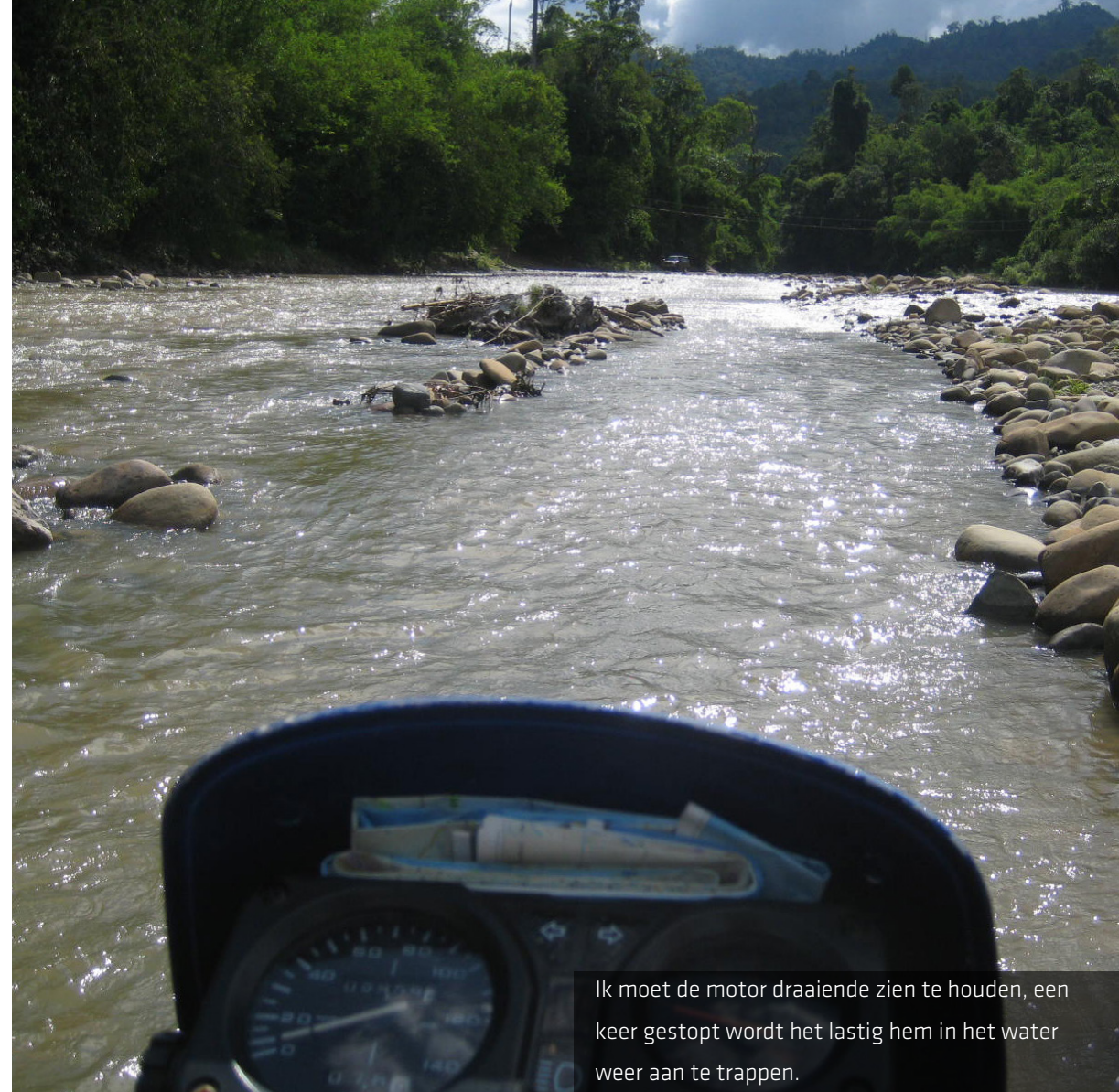
Het geluid van de jungle wordt luider en het gras in de middenberm wordt hoger. We moeten een kant van het pad kiezen. En ook het aantal grote blubberplas- sen blijft stijgen. Rene rijdt zich vast in een diepe modderpoel. Zijn achterwiel zit muurvast in de dikke klei. Zwetend trekken we de motor naar ons toe en duwen hem weer terug. Langzaam komt hij los en kunnen we hem op een smalle richel gras trekken. Het is warm en benauwd, zoals je ook kunt verwachten in een tropisch regenwoud. Het Italiaanse maatpak sluit zich nauwer om ons heen, het begint erg strak te zitten. De bomen lijken steeds dichterbij het pad te komen en de takken boven ons hoofd komen steeds lager te hangen, we moeten steeds vaker de neus op het stuur leggen. Zitten we nog wel goed? Het kompas wijst nog steeds naar het zuiden. Dus zolang het pad niet doodloopt zitten we nog goed.

Dan komen er ineens drie splitsingen. Vlak achter elkaar. Geen bordjes, geen aanwij- zingen en al uren niemand om het aan te vragen. We nemen de middelste afslag. Dan zitten we tenminste niet te ver fout als het de verkeerde weg is. We slinge- ren verder door de modder en dalen verder af. Dan komt Rene met de verlossende opmerking; hij heeft een hutje gezien. Een hutje betekent leven. En inderdaad een paar bochten verder staan twee mannen op de weg een stuk hout doormidden te zagen. 'To Ranau is long way sir, very far.' Is het antwoord van de jongen die zijn vader helpt met zagen. Maar in ieder geval zijn we weer onder de mensen en zitten we op het goede spoor.

## Door het water

De weg wordt weer breder en we komen steeds meer kleine nederzettingen tegen. Maar opeens stopt hier de weg. We staan aan de oever van een snelstromende brede rivier. Met grote keien die boven het water uitsteken lijkt een pad aangegeven te worden. Het loopt niet direct naar de overkant maar leidt nog een heel eind langs de kant voordat het de oversteek maakt. We twijfelen niet lang en rijden het water in. Door de grote keien op de bodem stuiter ik alle kanten uit. Ik moet de motor draaiende zien te houden, een keer gestopt wordt het lastig hem in het water weer aan te trappen. Met veel geslinger en doorweekt tot mijn knieën rijd ik de oever aan de overkant op.

René heeft het lastiger. De zware rit door de jungle en de honger hebben hem vermoeid. Hij houdt de motor niet meer recht en deze valt tussen zijn benen plat in het water. Terwijl Rene nog staat, steekt van de motor alleen het stuur nog boven het water uit. Ik loop terug door het water, zet zijn motor weer recht en samen duwen we hem naar de overkant. Starten is een probleem. De carburateur zit vol met water. Met de schroeverdraaiers en tang die we bij ons hebben lukt het niet deze los te krijgen. We zijn bijna een uur aan het sleutelen als ineens een auto dezelfde route door het water volgt. Het is een open pick-up. De bestuurder is direct bereid de motor achter in de bak te plaatsen en naar Ranau te brengen. Voor Rene is er nog een plaatsje voorin de auto vrij. Als ik in Ranau aankom is de motor al door een kleine werkplaats uit elkaar gehaald, schoongemaakt en rijdt René weer.



Ik moet de motor draaiende zien te houden, een keer gestopt wordt het lastig hem in het water weer aan te trappen.



Hij houdt de motor niet meer recht en deze valt tussen zijn benen plat in het water.



### **Bij de Urang Utans**

We kiezen de asfaltweg naar het noordoostelijke deel van het eiland. Hier vinden we een van de twee Urang Utan reservaten van Borneo. Het tweede is in het zuidelijke puntje van Sarawak, hier 2.000 kilometer vandaan. We zijn hier net op tijd om het voeren van de dieren mee te maken. Onderweg naar de voederplaats vliegt een Urang Utan me al om mijn nek. Alsof het een oude vriend is die ik lange tijd niet gezien heb. Het is fantastisch om het dier zo dicht tegen me aan te houden. Hij blijft rustig hangen totdat ik hem doorgeef aan de volgende bezoeker. Een stukje verder probeert een kleinere aap fotocamera's van passanten te pakken te krijgen. Het spontaan vasthouden van de Urang Utan heeft me zo blij verrast dat ik het voeren van de dieren niet eens meer afwacht.

### **Spoorzoeken in de jungle**

Rene neemt een dag vrij in Tawau. Ik sta vroeg op voor de jungleroute naar Maliau Basin. Oliepalmplantages zijn het enige dat ik de eerste uren zie. Maar langzaam wordt dit saaie beeld vervangen door puur regenwoud. De route is onverhard en op sommige delen redelijk slecht. Maar dat is niets vergeleken bij het spoor dat ik de volgende dag ontdek langs de grens met Kalimantan. Hier vind ik prachtige vergezichten over de met dichte mist bedekte jungle.

Langs de weg zit een groepje mannen van de inheemse Murut stam een pas geschoten vogel te plukken, terwijl de pan met kokend water al op het kampvuurtje

staat te pruttelen. Ik heb hulp nodig om mijn weg te vinden in het netwerk van jungletracks waarin ik terecht ben gekomen. Met een takje tekent een van de stoere mannen de juiste route in de rode aarde. Het plan dat ik heb is haalbaar. Er lopen volgens de Murut sporen naar Runbum en door naar Pensiengang, maar het is een lange route.

Omdat ik al een paar uur in de jungle rondrij en weer bijna terug naar af moet om op het goede spoor te komen heb ik al een flink deel van mijn benzinevoorraad verbruikt. De kleine tankjes van de DMX hebben maar ruimte voor zes liter en daarmee kunnen ongeveer 160 kilometers mee gereden worden. Ik waag het er toch op en duik de schijnbare stilte van de jungle weer in. In de loop van de jaren heb ik het volledige vertrouwen gekregen dat er voor welk probleem dan ook onderweg altijd wel weer een oplossing komt. Met die geachte neem ik het eerste spoor links en vind snel een afslag naar rechts, precies zoals de Murut man in de aarde getekend had.

Het spoor is smaller en slechter dan de voorgaande paden, maar de omgeving is veel mooier. Ik klim steile passen over en moet alle remmen bijzetten om tijdens de afdaling niet in de berm te belanden. Links en rechts passeer ik watervallen en ik hoor zelfs de vogelgeluiden boven het geluid van de motor uitkomen. Dit is de echte jungle, dit is de verwachting die ik van Borneo had. De mist op de heuvels in de verte lijkt het hart van het regenwoud te beschermen tegen de bedreigingen van de mensen. Alsof ze oeroude schatten te bewaren heeft. Maar de bescherming is kennelijk



Langs de weg zit een groepje mannen van de inheemse Murut stam





Hier vind ik prachtige vergezichten over de met dichte mist bedekte jungle.

Rode aarde bezaaid met verdroogde takken en omhoog getrokken wortels.



niet sterk genoeg. Nog geen vijf kilometer verder zijn grote stukken woud weggekapt en staan er alleen nog enkele dunne boompjes overeind. Tussen de bulldozer sporen ligt de rode aarde bezaaid met verdroogde takken en omhoog getrokken wortels. Het is een akelig gezicht en de koude rillingen lopen over mijn rug.

### **Benzine uit de kettingzaag**

Dan stuit ik op een nederzetting. Een serie hutjes en een grote schuur vormen het kamp van de houthakkers, de loggers. Ik word vrolijk ontvangen door een groepje ruige donker gekleurde mannen. Ik vraag wederom naar de juiste route, ik zit nog goed. Dan vraag ik naar benzine. Geen van de mannen spreekt Engels, en ze wijzen naar een net arriverende auto, 'manager' zegt een van de mannen nog. De jonge magere man loopt naar me toe en kennelijk leggen de omstanders uit dat ik benzine wil. Ik vraag de manager of hij Chinees is. Dat praat al een stukje gemakkelijker. Mijn twee lege jerrycans worden in opdracht van de manager door een van de mannen meegenomen en gevuld. 'Wo Ule' zeg ik dan tegen de manager. Na de noedelsoep van vanmorgen heb ik niets meer gegeten en na de uren ploeteren door de jungle ben ik uitgehongerd. En slecht voorbereid als ik ben had ik niets meegenomen, er komt altijd wel weer een oplossing en zo niet dan wat dat is dit geval ook goed geweest. 'Ni Ule ma?' Ja ik heb honger. De manager neemt me mee naar de keet, geeft me een bord en laat me zelf de rijst, groente en gedroogde vis opscheppen. Hij schuift bij me aan aan de lange schafttafel en we praten wat over zijn vrouw, kinderen en het weer. Het onderwerp 'vernietiging van tropisch regenwoud' laat ik

maar even achterwege. Ik moet immers ook dankbaar zijn dat ik midden in de jungle eten en benzine aangeboden krijg. Bovendien is mijn Chinees te beperkt om over dit onderwerp te kunnen praten. Nadat ik de benzine betaald heb zie ik een vette rand rond de dop van de jerrycans. De Chinees legt uit dat de benzine wordt gebruikt voor de kettingzagen en dat hij zodoende aangelengd is, 'een klein beetje maar', 'Me wen Ti, no problem'. Ik neem het maar even voor lief, bedankt hem en vervolg mijn weg.

### **Tropische regenbui**

Terwijl ik langzaam weer in de ongekapte delen van het regenwoud kom pakken donkere wolken zich in de verte samen. Het heeft nog elke dag geregend en dat zijn geen kleine buitjes. Ik begin me ook een beetje zorgen te maken over de aangelengde benzine. Ik heb denk ik nog voor een klein 60 km in mijn tank zitten en heb geen flauw idee hoever het nog is en of daar dan wel benzine te koop is. Het is nu bijna 3 uur en zie in de verte de eerste bliksemflitsen. Ik besluit het hele eind weer terug te rijden. Ondanks het goede vertrouwen lijkt me dit een verstandig besluit. Vast zitten in de jungle in de stortregen zonder benzine betekent de motor door de blubber heuvel op en af duwen. Bovendien wordt het over twee uurtjes donker. Ik in de ochtend teveel tijd verspild met het verkeerd rijden. Doorweekt van de hevige stortbuien die niet lang daarna lostbarsten kom ik aan in het leuke Keningau, waar Rene met koud bier op me wacht. De volgende dag kies ik de verharde weg over de prachtige Croc-kerrange. Deze spannende maar korte tour door Sabah zit erop als ik in Kinabutala aankom. De pilotreis en de daaropvolgende groepsreizen zullen ook Brunei aan doen en op Sabah nog meer superspannende jungle routes gaan rijden.





### **Kadertekst:**

Borneo wordt in een hoog tempo van haar tropisch regenwoud ontdaan. Bijna de helft van Sabah's land is inmiddels bezet door palmolieplantages. Veel inheemse stammen worden van hun grondgebied verjaagd en overgeplaatst naar opvangkampen. Urang Utans, Neusapen en vele andere unieke diersoorten worden met uitsterven bedreigd en zijn bijna alleen nog te vinden in de paar Nationale parken of opvangcentra.

De recente vraag naar Biobrandstof in het westen heeft de aanleg van palmolieplantages en het weggakken van tropisch regenwoud nog meer versneld. Het is dus behoorlijk slecht gesteld met de natuur op Borneo.

Desalniettemin heeft het eiland nog enorm veel te bieden. We hebben hard aan het programma gewerkt en het wordt een ware expeditie met overnachtingen bij inheemse stammen en avontuurlijke routes door het dichte regenwoud. Natuurlijk zien we neusapen, urang utans en misschien olifanten en drinken we een dagje Engelse thee in het alcoholvrije Brunei.



